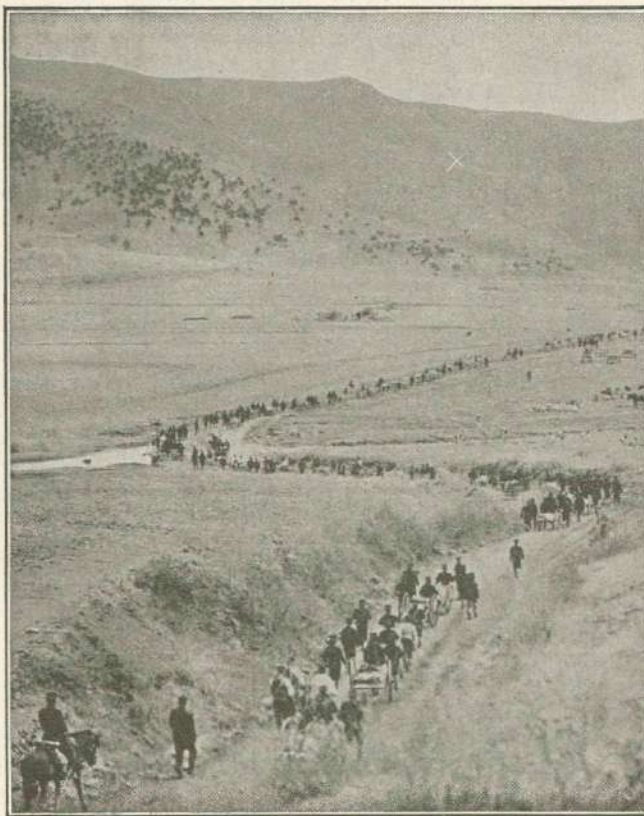

tvorbe priznati za izvirno poezijo, ker je v njih odsev lastnih doživljajev, četudi morda pogosto samo notranjih. Najdalje je šel v posnemanju Teokritovih idil v svojih eklogah Vergilij, vendar so prav te ekloge predvsem prigodne pesnitve, zvezane z usodo pesnika in prijateljev. Saj druge literature razun grške Rimljani niso poznali; ni torej čuda, ako so se jim vračale v spomin podobe in misli, ob katerih so rasli od mlada. Nič drugačne niso rimske elegije Goethejeve. Za vsak motiv in podobo je mogoče navesti starožitno paralelo. Tako izposojanje je nekaj navadnega v vseh literaturah in je literarna potreba. Samo tipi in motivi, ki gredo iz roke v roko, dosegajo vedno bolj dovršeno obliko in postajajo veliki umotvori. Goethe je sodil o ljudeh, ki iščejo kakor detektivi po slovstvu plagiatov, da bi prav tako lahko rejenega moža vprašali po volih, ovcah in puijskih, ki jih je pojedel. Znano je, koliko takih živinčet so sestavili iz Šekspirovih umotvorov, in nič manj bogat lov bi ne bil pri drugih velikih in izvirnih pesnikih. Zakaj izvirnost ne leži v predmetu in vsebini tvorbe, ampak v načinu umevanja in oblikovanja. Edino v obliki se javlja to, kar odločuje o vrednosti tvorbe, namreč individualnost pesnika. Saj je predmet pesnikovih misli celi svet izkušnje in zgodovine; on govori o znanih rečeh, nas pa zanima in gane samo z obliko. Tega načela so se držali skozi vse veke kiparji in slikarji, ki predstavljajo venomer iste prve ljudi, iste madone itd. Zgodovina umetnosti uči, da največji mojstri ne tekajo za novimi motivi in iznajdbami, ampak jih sprejemljejo od prednikov, ki mnogokrat niso na glasu. Nič drugače ni v zgodovini literature. Le nevednež more še slaviti izvirnost in prvotnost narodnih pesmi in pripovedk. Primerjalne študije so pokazale, da se prav te tvorbe odlikujejo z najmanjšo domiselnostjo in so člani potujoče verige od Indijskega do Atlantskega oceana. Tako podobo kaže tudi zgodovina umetelne literature. Tako pa rimski pesniki kar nič ne zaostajajo v izvirnosti za svojimi tovariši iz drugih literatur. Čim naravneje tvori pesnik, tem manj se more ogniti tujih vplivov, ki mu jih podaja spomin.

Ne čudimo se tudi zahtevi: „nonum prematur in annum“, ki je kot izjemno rimska razkričana. Zakaj domišljija umetnika ustvarja dobre srednje in slabe reči toda le vajeni kritični čut izbira, zameta, sestavlja. Umotvori ne postajajo čudežno; znak pravega pesnika je njegova kritika in izbira pri ustvarjanju. Zato mu je potrebna velika izobrazba: stati mora na višini

kulture. Polagoma postaja umotvor. Iz zapiskov Beethovenovih vidimo, da so najveličastnejše melodije postajale polagoma, ali bolje, da jih je skladal in izbiral iz množine poizkusov in domiselkov. Ovidij nič več ne popravlja v Pontu; čemu tudi, ker to stane toliko truda, a za barbarske Gete lahko zadostuje samo koncepcija brez tehnike! A Rimljani so obračali svoje oči samo na zrele, dovršene stvari. Zato najpoprej nobenih mladostnih tvorb! Pisal je mladi Katul, Horacij, Ovidij, toda prvenci so šli v očiščujoči ogenj. Javnost je čitala samo tvorbe mož, mladiči so deklamirali svoje verze samo sošolcem. Ako bi se pri nas objavljalo samo to, kar je dozoreli razum spoznal

Kurokijeva armada na poti.

za dobro, bi se marsikomu ne bilo treba pozneje sramovati in bi otročje čivkanje nehalo žaliti izobraženo uho.

Teh „devet let“ ni nobena rimska posebnost, nič nenaravnega. Samo diletantje pišejo nekritično in pošiljajo še moker papir v tiskarno. Tvorbe umetnikov zoré na drevesu talenta ob svojem času, četudi nihče ne čaka nanje s košem, četudi trgovci in prekupci nič ne vedo o njih. Umetnost iz navdihnjenja je vraža, kajti umetnik ustvarja zavedno. Ne samo rimski, ampak vseh narodov pesniki popravljajo in